

Buletin informativ nr. 8 Noiembrie 2012

Grupul de Actiune Locală Țara Năsăudului

1. Despre moștenirea LEADER + - să construim viitorul Țării Năsăudului învățând din experiența europeană.

2. Turist în Țara Năsăudului – Oportunități LEADER pe VALEA SĂLĂUȚEI.

3. Din experiențele internaționale ale GAL-ului nostru:
Sprijinirea promovării produselor apicole ecologice pe piața locală prin LEADER+ - un exemplu din Ungaria.

1. Despre moștenirea LEADER + - să construim viitorul Țării Năsăudului învățând din experiența europeană.

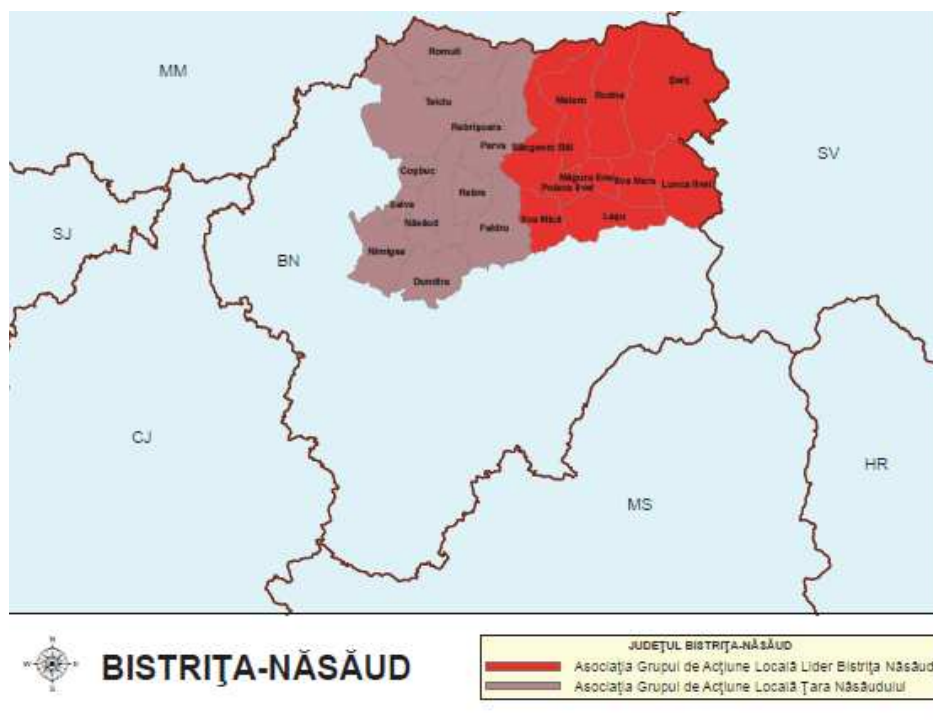

LEADER + este faza cea mai avansată a programului și este specifică majorității țărilor cu vechime în Uniunea Europeană.

În România aceste inițiative de dezvoltare au plecat din anul 2006 dar o concretizare prin

înființarea și acreditarea de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale a „grupurilor de acțiune locală”, este vizibilă abia în anul 2012. Rezultate în urma implementării primei faze probabil că vom avea în 4-6 ani. Trebuie numai să fim atenți că „prima fază Leader”, este și „ultima”, pentru GAL-urile din România. Practica trebuie să fie una de natură a ne pregăti pentru strategia europeană a anilor 2020, când posibil ca și teritoriile noastre rurale reprezentate de GAL-uri să însemne ceva prin ele însele, să fie puncte tari, de reper și cu consistență, capabile a se susține prin tradiție, cultură dar și spirit inovativ în relațiile inter-rurale de la nivel european.

Studiind experiențele LEADER + prezentate în revistele cu același nume ale Comisiei Europene, am sintetizat pentru dumneavoastră câteva idei pe care le-am considerat importante și care nu sunt numai teoretice pentru că reprezintă rezultatele implementării proiectelor GAL-urilor din 25 de țări europene pe parcursul a peste 20 de ani de program. Pentru a înțelege mai bine abordarea voi exemplifica și cu situația GAL -ului nostru Țara Năsăudului.

Primul lucru important este: **Construirea teritoriului.**

Oamenii împărtășesc o identitate comună bazată pe un sentiment de apartenență la același mediu cultural și natural. Noi suntem de pe Valea Someșului Superior cu afluenți Rebra și Sălăuța având în zona „centrală”, „orașul academicienilor”,

Năsăudul, suntem „năsăudeni”. Doar că acestea sunt condiții naturale, umane

care leagă cele 11 localități care compun GAL-ul nostru, așa s-au dezvoltat și au evoluat ele. Pentru „construirea teritoriului”, este nevoie de a ameliora aceste condiții pentru ca să existe o dezvoltare durabilă. Acest lucru nu se poate face decât prin dezvoltarea capacității locuitorilor de a conlucra în scopuri comune.

În acest sens o strategie de dezvoltare comună este importantă și de aceea 41 de parteneri ne-am dat mâna la înființarea acestui parteneriat public – privat. Prioritățile strategice stabilite se vor materializa în proiecte sociale, culturale, turistice, agricole. Corespondența lor cu programele și politicile regionale va fi evidentă în anumite puncte. Experiența europeană ne învață că totdeauna se găsește un „punct de întâlnire”, cu aceste strategii regionale. Importanți sunt oamenii care se implică în derularea proiectelor și implementarea strategiei. La noi sunt greu de găsit astfel de oameni. Totuși dacă în altă parte GAL-urile au deschis perspective bune pentru lansarea și promovarea unor tineri consider că și la noi se poate acest lucru. Poți să lucrezi în GAL fie în echipa de promovare fie implementând sau promovând un proiect din teritoriu și să ai totodată beneficii personale. Așa că aviz tinerilor din Țara Năsăudului.

Moto-ul stabilit de parteneriatul nostru este: **„TRADIȚIE , CULTURĂ, INOVARE,,**. Este un început pentru noi care se poate concretiza într-o marcă a Țării Năsăudului.

Se poate interpreta că am primit un cadou de la Ministerul Agriculturii și de la Uniunea Europeană prin această finanțare și că odată cu terminarea subvenției nerambursabile să se finalizeze și proiectele. Dar experiența europeană ne spune că nu este așa. Prin GAL se pot selecta și realiza proiecte viabile în scurt timp și implicând multă lume din acel teritoriu care altfel nu ar fi reușit să lucreze împreună sau nu ar fi știut să lucreze împreună. Chiar dacă ultimul control al proiectelor depuse în vederea finanțării se face la ministerul respectiv, calitatea implementării rămâne în teritoriu la beneficiari și la GAL care este în primul rând responsabil de promovarea conștientizării necesității de calitate între beneficiarii finali.

Și nu în ultimul rând este chestiune de viabilitate economică adică rezistența proiectelor implementate în timp și relațiile care se formează în urma implementării lor în sensul că GAL-urile din România vor devenii promotori de proiecte pentru perioada 2014 – 2020. Fără o experiență LEADER în spate un teritoriu va fi dezarmat din start iar fezabilitatea investițiilor propuse va fi irelevantă. În alte cuvinte nu va putea acel teritoriu să fie competitiv, să concureze cu altele în obținerea unor resurse majore care numai prin GAL-uri vor veni.

Al doilea lucru important este: **Stabilirea de parteneriate.**

Experiența europeană a învățat că prin colaborare la nivel local avem acces ușor la o serie de date care altfel ne-ar fi greu accesibile sau ar fi ignorate.

În GAL Țara Năsăudului avem parteneri dintre cei mai variați, atât reprezentanți ai societății civile, ai minorităților etnice maghiare și rrome, ai crescătorilor de animale, agenți de turism locali precum și firme.

Șansele ca proiectele depuse în vederea finanțării să aducă noi parteneriate sunt foarte mari. Recunoaștem că acești parteneri nu au lucrat niciodată împreună într-un astfel de proiect dar anticipăm că o colaborare

în acest sens poate duce la dezvoltarea cel puțin a unui produs local turistic spre exemplu, care prin însuși faptul că se poate pune în aplicare ar avea elemente inovative. „Drumul meșteșugarilor năsăudeni,, poate fi relevant în acest sens.

Participă în Comunitate Virtuală RNDR

Al treilea lucru important este: **Crearea de rețele și cooperarea.**

Experiența europeană ne spune că rețelele sunt construite: pentru a reuni oameni, pentru a face schimb de informații și pentru a învăța unii de la alții.

Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală la care suntem membrii alături de alte 80 de GAL-uri asta dorește să realizeze: promovare pentru Grupurile de Acțiune Locală și realizarea de cursuri de formare pentru membrii ei. Pe de altă parte implicarea GAL Țara Năsăudului este și în Federația Națională a GAL-urilor din România aceasta începând să își asume rolul de lobbying (în sensul că se dorește a fi o voce a GAL-urilor reunite din România în relația cu Autoritatea de Management pentru a clarifica anumite aspecte referitoare la implementarea programului).

Cooperarea este un alt termen care în practică poate fi definit ca o experiență comună, împărtășită, care trece peste anumite constrângeri teritoriale și chiar financiare. Experiența europeană LEADER + ne arată că aici nu este vorba de competiție ci mai cu seamă de deschidere și cooperare. Teritoriul nostru a participat înainte de atestarea lui ca GAL la un program similar european INTERREG IIIC împărtășind experiențe chiar cu GAL-uri din Franța și Italia.

Al patrulea lucru important este legat de: **Competențele umane și consolidarea capacităților.**

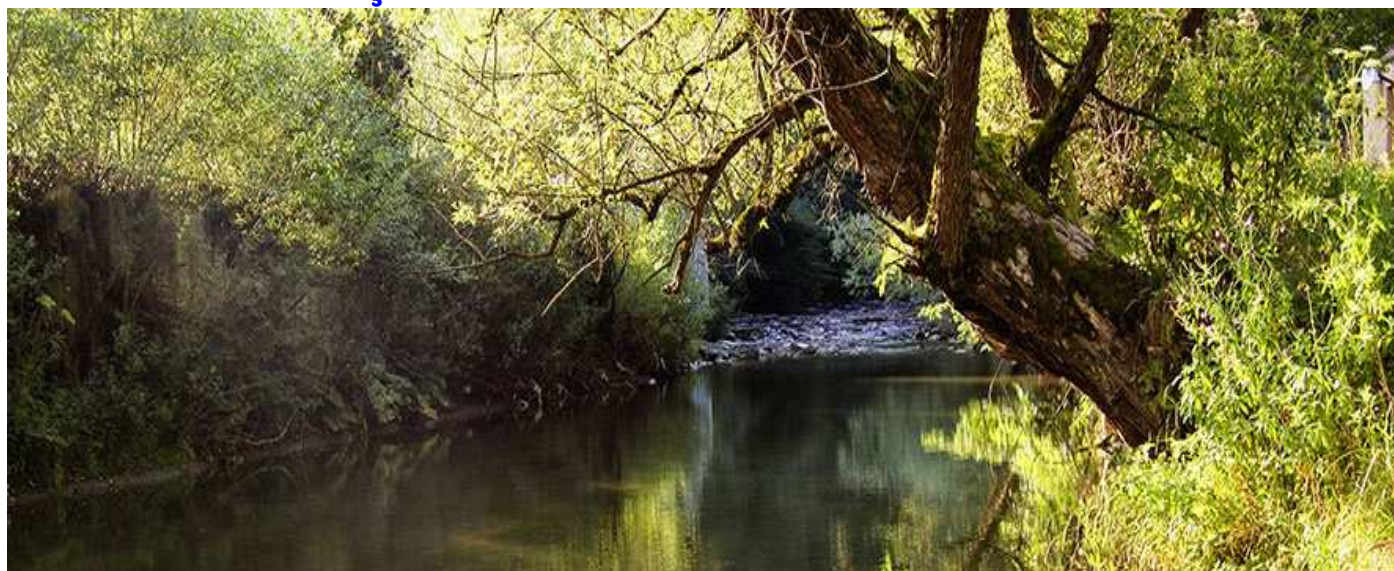
Este importantă abordarea participativă și a problemelor critice pentru zonă prin reunirea de structuri din sectoare diferite. Prin abordarea LEADER oamenii învață unii de la alții și știu unde să caute sprijin pentru orice problemă în dezvoltare ar avea. De asemenea pot urmări ce se întâmplă cu un proiect pentru a promova rezultatele lui sau pentru a-l direcționa spre atingerea obiectivelor dorite. Diferența se face în modul de promovare, de prezentare care este unic, sau cel puțin ar trebui să fie făcut în stilul caracteristic endogen al fiecărui teritoriu.

Țara Năsăudului înseamnă pentru noi: „TRADIȚIE, CULTURĂ, INOVARE,,

Mai multe informații despre LEADER + puteți găsi pe pagina <http://ec.europa.eu/leaderplus>

Grigore Mureșan
Expert Țara Năsăudului

2. Turist în Țara Năsăudului – Oportunități LEADER pe VALEA SĂLĂUȚEI.

Valea Sălăuța este parte integrantă a grupeii nordice a Carpaților Orientali, cuprinsă între Someșul Mare și Munții Rodnei, zonă cunoscută sub numele de Colinele Someșului Mare. Râul principal al regiunii, Someșul Mare, împreună cu comunele situate pe valea lui a fost cunoscut din timpurile cele mai vechi sub numele: *“Districtus Rodnensis sau Vallis Rodnensis”*, datorită importanțelor mine de aur și argint din regiune, sau *“Valea Valahilor”* confirmând astfel faptul că majoritatea populației din acest ținut a constituit-o dintotdeauna românii. Prin înființarea în 1762 a Regimentului II românesc de graniță ia naștere *“Districtul Militar al Năsăudului”*. Perioada grănicerească a contribuit mult la ridicarea satelor din zonă și nu numai, contribuția ceva mai mare venind la nivel cultural prin înființarea de școli, binecunoscutele școli năsăudene. Existența acestor văi a făcut favorabilă dezvoltarea în jurul lor de localități frumos integrate în peisaj, atât de-a lungul văii Someșului, râul principal, colector, cât și de-a lungul afluenților acestuia, valea Sălăuța și Rebra, teritoriu care a dus la dezvoltarea unei strategii locale prin implicarea comunității la înflorirea zonei și la valorificarea acesteia în urma înființării Grupului de Acțiune Locală *“Țara Năsăudului”*. Localități precum: Parva, Rebra și Rebrîșoara (Valea Rebra) și Salva, Coșbuc, Telciu și Romuli (Valea Sălăuța) fac parte din Planul Local de Dezvoltare al GAL-ului, pentru o dezvoltare unitară și armonioasă având în vedere resursele naturale și culturale de care dispun.

Nu trebuie mai mult de o introducere sumară a văii pentru a înțelege integrarea și compatibilitatea în ceea ce privește abordarea și identificarea acestei regiuni în conceptul și obiectivele specifice Leader, obiective care stau la baza Grupului de Acțiune Locală *“Țara Năsăudului”*. Această scurtă introducere și prezentare a potențialului valorificabil al Văii Sălăuța poate fi considerat un prim pas în conștientizarea necesității unei astfel de abordări având în vedere bogățiile de care se bucură această zonă precum și posibilitatea identificării de soluții prin implicarea comunitară.

Rețeaua hidrografică a regiunii se instituie ca principala sursă de atracție turistică, contribuind într-o manieră eficientă, privită ca sursă de recreere și odihnă, în dezvoltarea turismului. Gradul redus de poluare, patrimoniul piscicol, valorificabil prin pescuitul sportiv fac din această vale un prețios mediu de atractivitate turistică și agrement. Sălăuța își colectează apele de pe o suprafață de peste 411 km² sculptând nu doar o vale pitorească și fermecătoare, ci o

cale de legătură, de conexiune, prin **construirea căii ferate Salva- Vișeu, care oferă posibilitatea de a admira de la înălțimea viaductelor frumusețea naturii**. O notă

de spectaculozitate și specificitate o aduc viaductele și podurile de aici, cele mai frumoase viaducte sunt pe Valea Telcișorului și Telciu. **Podul de la Coșbuc** are o tehnică de construcții aparte, la construcția acestuia nu s-au folosit nici fierul nici betonul sau piatra. Întreaga structură este alcătuită din lemn, începând de la pilonii de susținere și până la sistemul de grinzi și contraforți care să susțină greutatea scheletului și a acoperișului. Podul a fost construit în anul 1776 când a început refacerea drumului ce însoțește Valea Sălăuța de la Salva la Telciu și Romuli.

Apelor de suprafață le revine numai o parte din potențialul turistic atractiv, prin diferite amenajări și activități datorate teraselor și luncilor de care dispune zona, trebuie luată în considerare și bogăția din subteran, apele subterane, care cunosc o largă răspândire aici: **Zăvoaiele Borcutului – de la Romuli – ape minerale din categoria apelor feruginoase, bicarbonatate, sodice, calcice, magneziene, carbogazoase.** Având în considerare faptul că numai pe Valea Strâmba (afluent de stânga al Văii Sălăuța), în cadrul județului Bistrița – Năsăud, găsim nemodificate de om aceste fenomene hidrogeologice, importante sub aspect științific și turistic, este necesară protecția acestor suprafețe. Diversitatea reliefului a favorizat apariția și dezvoltarea unui covor vegetal eterogen, etajat în funcție de formele de relief. Studiile floristice întreprinse în acest colț nordic de țară au scos la iveală valori și curiozități botanice spre care se pot îndrepta pașii celor dornici de cunoaștere sub o îndrumare turistică atentă. Astfel avem: smârdarul sau bujorul de munte (*Rhododendron Kotschyi*) din Munții Tibleș, ghintura galbenă (*Gentiana Lutea*) una dintre cele mai frumoase plante montane de pe glob, cu o frumoasă coroană piramidală, ce apare adesea pe stâncile abrupte. La fel ca vegetația, fauna zonei se caracterizează printr-o densitate de specii de animale care trăiesc în pădurile din bazinul inferior al Sălăuței, constituind surse de blănuri (vulpea, dihorul, jderul) și de carne (mistrețul, țăpul) iar peștii sursă de hrană pentru populație. Se poate pescui tot timpul anului cu excepția unor prohibiții primăvara și toamna. Toate acestea participând în același timp la valorificarea unor forme de turism specifice, datorită practicilor prin forme de recreere și relaxare: **vânătoarea și pescuitul**, foarte des practicate în regiune datorită numărului de specii și amenajării corespunzătoare, în cazul pescuitului (Valea Fiadului) și larga extindere a pădurilor pentru vânătoare (fondul cinegetic Fiad – Romuli).

Tot în cadrul resurselor naturale de care dispune zona trebuie să amintim de **“Tăul Muced”** din hotarul comunei Romuli, situat între Muncelu și Bătrâna. Denumirea vine de la existența vegetației ierboase pe malurile acestui lac, care toamna după ce se usucă primește culoarea mușgaiului. Astăzi este considerată rezervație a naturii, situat în aria protejată a Parcului Național Munții Rodnei, în apropierea pasului Pietrei, al muntelui Bătrâna. Este un lac de turbărie de o frumusețe unică în România, fiind cel mai înalt din întreg arealul

carpatin, situat la 1.600 m altitudine.

Potențialul turistic antropoc al regiunii vine într-o completare armonioasă cu cadrul natural. Obiectivele turistice sunt concentrate în marea lor majoritate în frumoasele așezări de pe Valea Sălăuței și sunt reprezentate printr-o serie de obiecte de artă populară și arhitectură, muzee, monumente și tradiții etno-folclorice. Cultura populară este cea mai fidelă oglindă a culturii materiale și spirituale a poporului român. Manifestările din domeniul artei populare, de orice natură ar fie ele, sunt documentele cele mai grăitoare ale dezvoltării culturii populare din diferite perioade istorice, acestea prezintă experiența de viață a poporului, evoluția acestuia, toate acestea păstrate și transmise din generație în generație.

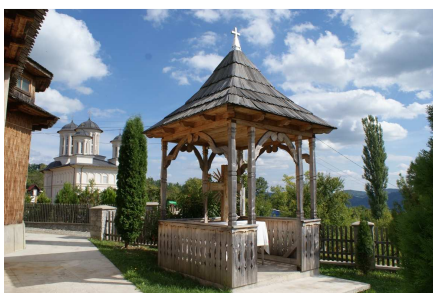
În ceea ce privește ineditul și noul în arta costumelor populare, pe Valea Sălăuța, mai cu seamă la Salva întâlnim un accesoriu al portului popular unicat în țară și specific acestei zone. Este vorba despre **clopul cu păun**. Acesta se poartă numai la sărbătorile mari, când nu este post, la serbări și când feciorii merg “lăturenii” în alte sate. Un alt accesoriu care înfrumusețează costumele populare din această zonă și îl diferențiază de restul costumelor sunt “Zadiile” vestite în Dealurile Suplaiului și în Dealurile Năsăudului.

De-a lungul văii oamenii își desfășoară activitățile în plină concordanță cu ordinea naturii, în aceeași măsură desfășurându-se și manifestările culturale, care majoritatea au legătură strânsă și în cele mai multe cazuri își au originile din adâncurile firii umane, legate strâns de evenimente care ne formează și care ne marchează viața, evenimente în jurul cărora viața își desfășoară cursul firesc, dar din care românul știe să-și făurească un rost și un stil de a vieții “din plin”. Acestea sunt: nașterea, botezul, căsătoria și moartea, care se păstrează și se respectă cu sfințenie. Bogăția,

frumusețea și specificitatea costumelor populare din zonă sunt date de mâini harnice și pline de înțelepciune și răbdare, cum binecunoscutele Lucia Todoran și Virginia Linul o fac prin cusutul cu mărgelile pe cămăși, pieptare, curele și alte componente ale costumelor de pe Valea Sălăuța. Dacă în satele din Bistrița – Năsăud, în Vinerea Mare sau Vinerea Seacă sunt vopsite ouăle de Paște, la Salva acestea sunt împodobite cu mărgelile. De menționat

este faptul că Salva este singura localitate din județ în care se practică acest obicei. Aici cea mai pricepută în acest meșteșug este **Virginia Linul**, în viziunea căreia ritualul vopsirii ouălor este săvârșit după post și după-amiază. Festivalul “Nunta Zamfirei” poartă numele poeziei renumitului poet din aceste meleaguri, George Coșbuc. Are loc în luna august a fiecărui an la Bistrița și la Năsăud și odată la 10 ani la Coșbuc. Este un festival internațional la care participă mai multe ansambluri folclorice din Europa, sărbătorit pentru prima dată în anul 1966, anul centenarului nașterii poetului George Coșbuc. În localitatea Hordou, astăzi Coșbuc, întâlnim unul dintre primele muzee memoriale înființate în țara noastră (1922), **Muzeul Memorial “George Coșbuc”**. În cadrul muzeului găsim expuse obiecte personale, o parte din edițiile românești și străine ale operei marelui poet, precum și o valoroasă colecție de fotografii. În apropiere nostalgicii mai pot vizita moara și celebrii plopi ce au populat versurile poetului. Dacă am menționat faptul că avem de a face cu o regiune încărcată spiritual și plină de istorie, trebuie să menționăm faptele binecunoscutului **Tănase Todoran**, în amintirea căruia la Salva în locul numit “Mocirlă” a fost ridicată o cruce, iar în data de 11 mai 2008 la împlinirea a 245 de ani de la Revolta Năsăudenilor condusă de Atanasie Todoran (10 mai 1763) în același loc în care regretatul a fost tras pe roată, a avut loc o manifestare de ordin național prin proclamarea solemnă a **canonizării sfinților martiri năsăudeni**: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigore din Zagra și Vasile din Telciu.

Pe Valea Sălăuța își găsesc lăcașul **două mănăstiri**, una la Salva și cealaltă la Bichigiu. Mănăstirea de la Bichigiu, Sfânta Treime, în comparație cu cea de la Salva (1994) este mai plină de istorie. În locul în care este situată a fost construită pentru prima dată o biserică din lemn în jurul anilor 1500, care a fost însă distrusă în anul 1761 de către trupele armate aflate acolo sub comanda generalului Adolf Nicolaus Buccov,

baronul austriac pornit să șteargă de pe fața pământului românesc mănăstirile ortodoxe din întreaga Transilvanie. Reconstruirea mănăstirii a început în anul 1996 în Dealul Glodului.

*Expert Țara Năsăudului
Ana Calina Șestac*

3. Din experiențele internaționale ale GAL-ului nostru: Sprijinirea promovării produselor apicole ecologice pe piața locală prin LEADER+ - un exemplu din Ungaria.

La începutul experiențelor noastre internaționale, în perioada de formare, când am elaborat strategia de dezvoltare a teritoriului în anul 2010, am beneficiat de un schimb de experiență cu GAL-uri din alte țări ale Uniunii Europene. Am făcut aceste schimburi pentru a învăța din experiența organizării acestora dar și în vederea colaborării ulterioare în Rețeaua Europeană a Grupurilor de Acțiune Locală.

Unul dintre GAL-urile vizitate de echipa noastră formată din 32 de persoane a fost pe teritoriul Ungariei: **GAL HAJD-A CSAPAT**. Principalele obiective stabilite în strategia acestuia au fost: susținerea promovării produselor ecologice pe piața locală și dezvoltarea turismului „în armonie cu natura”. În acest sens au promovat băile termale existente pe acest teritoriu și au organizat puncte de observare a păsărilor și animalelor de baltă care trăiesc aici și adevărate muzee care prezintă acest specific natural local . Au susținut pe micii agricultori pentru a promova produsele locale:

zarzavaturi, legume și mierea de albine. Lecția învățată de la acest GAL a fost că o strategie se axează pe descoperirea problemelor și găsirea unor soluții pentru ele nu pe prezentarea punctelor frumoase ale teritoriului. Acesta a fost motiv de respingere și nefinanțare a strategiei la prima depunere la autoritatea de management din Ungaria.

Am avut șansa să cunoaștem și un mic producător local de produse apicole.

Dna Juhász Ildikó și soțul acesteia au aplicat și au obținut finanțare pentru dezvoltarea unei mici afaceri cu albine .

Finanțarea a însemnat: construirea unui spațiu de depozitare și prelucrare a mierii; achiziția de stupi pentru completarea familiilor de albine; achiziția de ustensile necesare prelucrării și îmbutelierii mierii respectiv o centrifugă, borcane din sticlă pentru miere, un aparat de închis ermetic pentru capacele borcanelor și etichete tipărite.

Un element inovator introdus a fost că GAL a susținut prin proiect și achiziția unui laptop, a unui videoproiector și ecran de proiecție cu care familia beneficiară prezintă turiștilor viața albinelor și procesul de producere a mierii. GAL-ul a

mai asigurat și promovarea acestui mic apicultor prin includerea într-un program turistic dar și într-un program de educație destinat elevilor care sunt învățați să trăiască „în armonie cu natura”.

Echipa GAL ȚARA NĂSĂUDULUI

Date de contact.

Grupul de Acțiune Locală Țara Năsăudului
Feldru nr.186
Județul Bistrița – Năsăud
Regiunea Nord - Vest
România

Președinte – ing. Mureșan Dumitru

Director Executiv – Zsejki Iuliu

Secretar – Costinaș Ana

Experți – Șestac Ana Călina
- Mureșan Grigore

Contabil – Bojor Dorel Constantin

Animatori – Onul Gabriela
- Soare Carmen - Camelia
- Țolan Ioana
- Mihăiese Gavrilă

email: taranasaudului@yahoo.com
web site: www.taranasaudului.ro
tel/fax: 0263374901

Oricine dorește informații despre modalitatea de accesare a fondurilor destinate axei 4 LEADER, despre promovare sau despre implicarea în activitățile GAL, ne poate contacta.